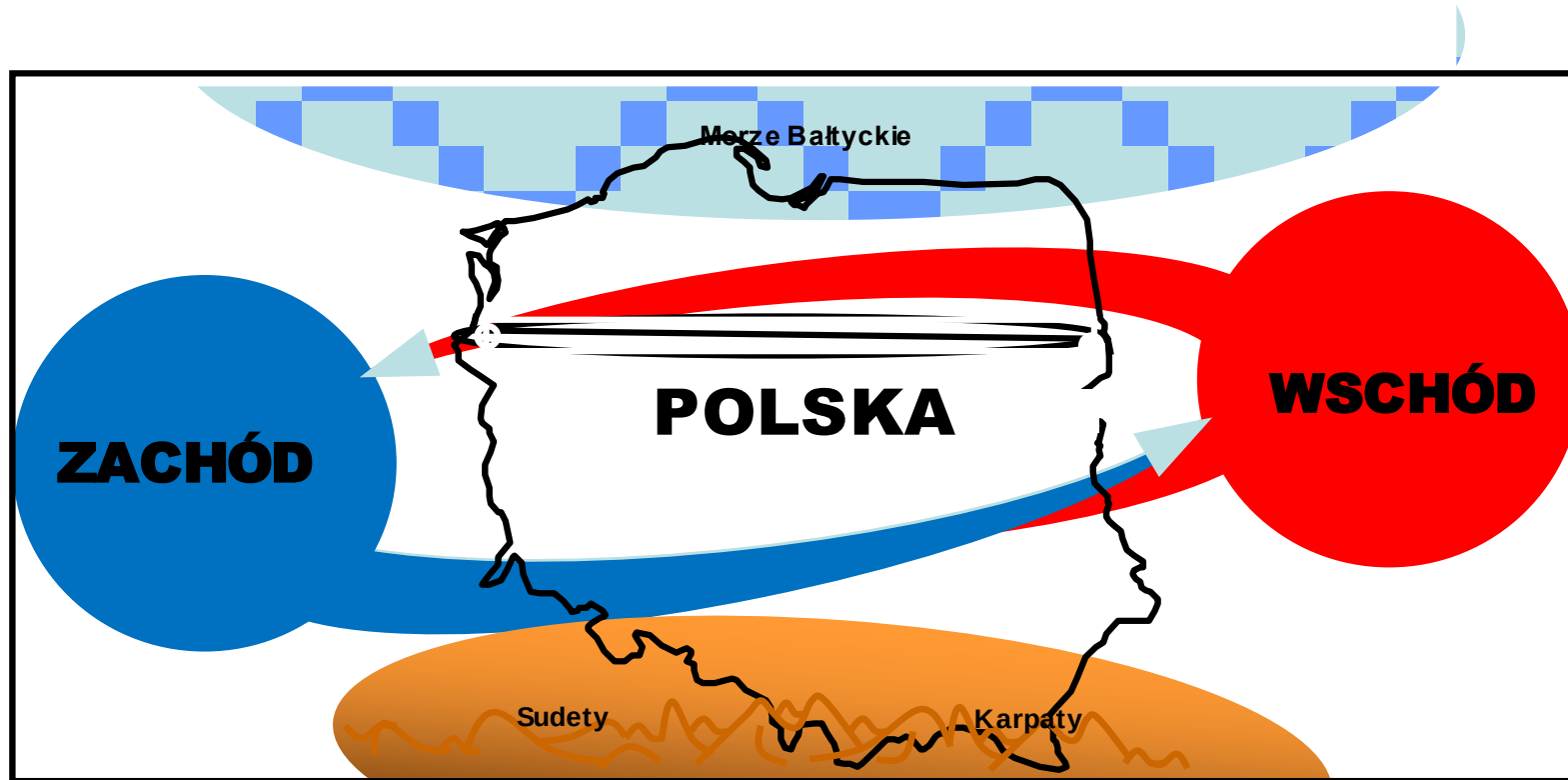

Stanisław Koziej

**SYSTEM
OBRONY PAŃSTWA**

POLSKA JAKO STRATEGICZNY PODMIOT BEZPIECZEŃSYWA

Geostrategiczne położenie Polski

HISTORYCZNA EWOLUCJA POLSKIEJ STRATEGII

- Polska Piastów – obrona na Zachodzie swoboda na Wschodzie**
- Polska Jagiellonów - mocarstwo**
- Upadek i rozbiory – słabość władzy centralnej, potem naród bez państwa**
- Polska międzywojenna – równy dystans między Berlinem i Moskwą**
- Polska w UW – ubezwłasnowolnienie strategiczne**
- Samodzielność strategiczna lat 90.**
- Polska w NATO i UE**

INTERESY NARODOWE I CELE STRATEGICZNE

Procedura budowania strategii

1. **IDENTYFIKACJA INTERESÓW I CELÓW STRATEGICZNYCH** (**kim jestem, czego chcę:** *do którego portu chcę płynąć?*)
2. **OCENA WARUNKÓW (ŚRODOWISKA) BEZPIECZEŃSTWA** (**co mi przeszkadza, a co pomaga w osiągnięciu interesów i celów strategicznych:** *które wiatry są mi przeciwnie, a które pomyślne?*)
3. **SFORMUŁOWANIE STRATEGII OPERACYJNEJ** (**określenie koncepcji działania:** *jak płynąć, aby wykorzystać maksymalnie wiatry pomyślne, a minimalizować przeciwnie?*)
4. **SFORMUŁOWANIE STRATEGII PREPARACYJNEJ** (**nakreślenie ram strategicznych programu przygotowania sił i środków potrzebnych do realizacji strategii operacyjnej:** *jaki okręt i załoga są potrzebne do wykonania rejsu i jak je do tego przygotować?*)

KONSTYTUCYJNE (art. 5.) INTERESY NARODOWE

Rzeczpospolita Polska

- strzeże **niepodległości i nienaruszalności** swojego terytorium,
- zapewnia **wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli,**
- strzeże **dziedzictwa narodowego**
- oraz zapewnia **ochronę środowiska,** kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Konstytucja jako podstawa definiowania interesów narodowych

art. 5.:

- **PAŃSTWO** *[niepodległość, nienaruszalność terytorium],*
- **OBYWATEL** *[wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli],*
- **POTENCJAŁ NIEMATERIALNY** *[dziedzictwo, kultura],*
- **POTENCJAŁ MATERIALNY** *[gospodarka, środowisko].*

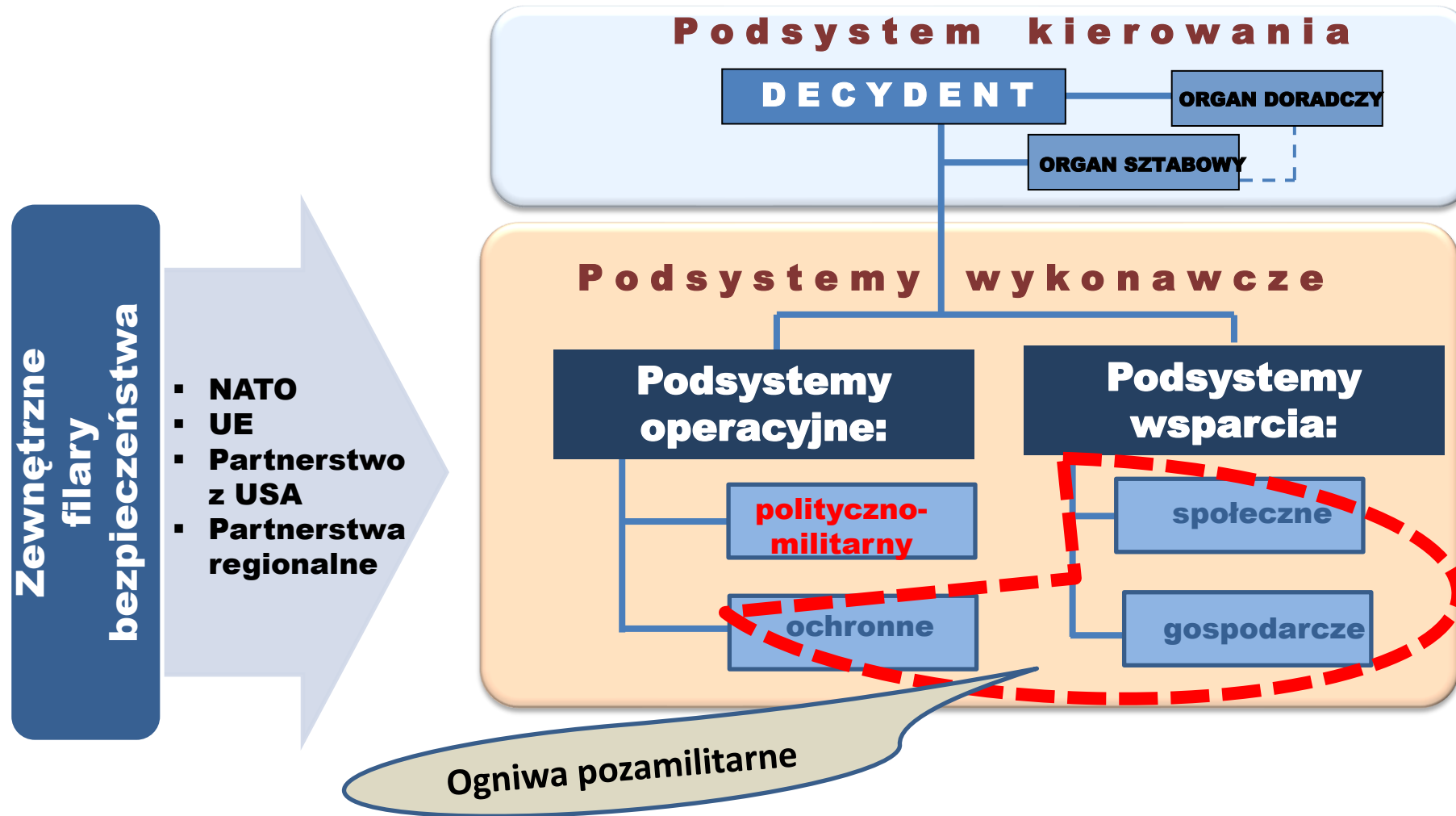
Interesy w dziedzinie bezpieczeństwa:

- **własny potencjał**
- **silne sojusze**
- **wolności i obowiązki obywatela**
- **ochrona obywatela i ludności**
- **bezpieczny rozwój społeczno-gospodarczy**
- **społeczno-gospodarcze wsparcie bezpieczeństwa**

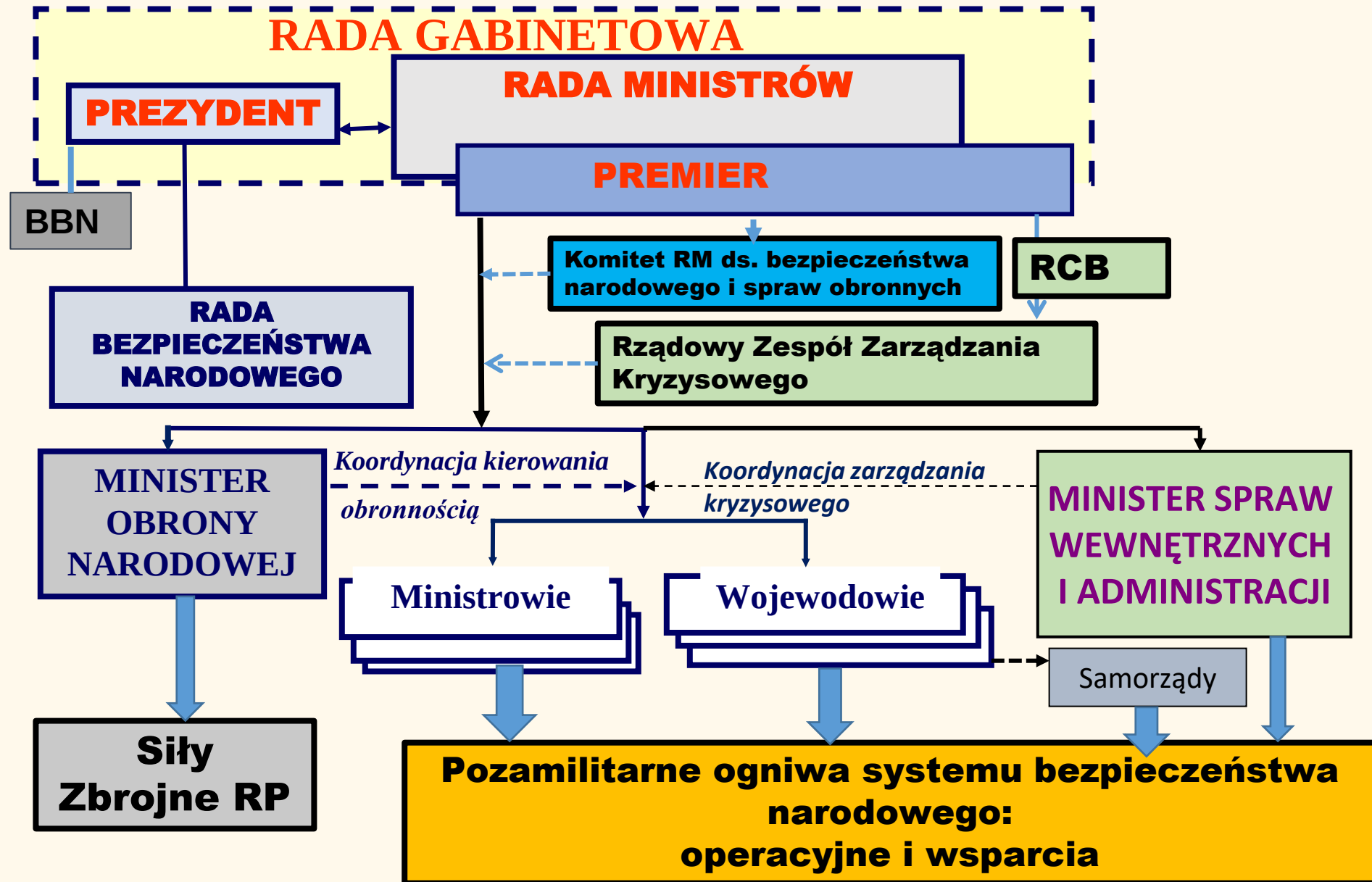
Cele: operacyjne i preparacyjne

ZASOBY STRATEGICZNE: SYSTEM OBRONNY (OBRONNOŚCI) PAŃSTWA

System obrony (obronności) państwa

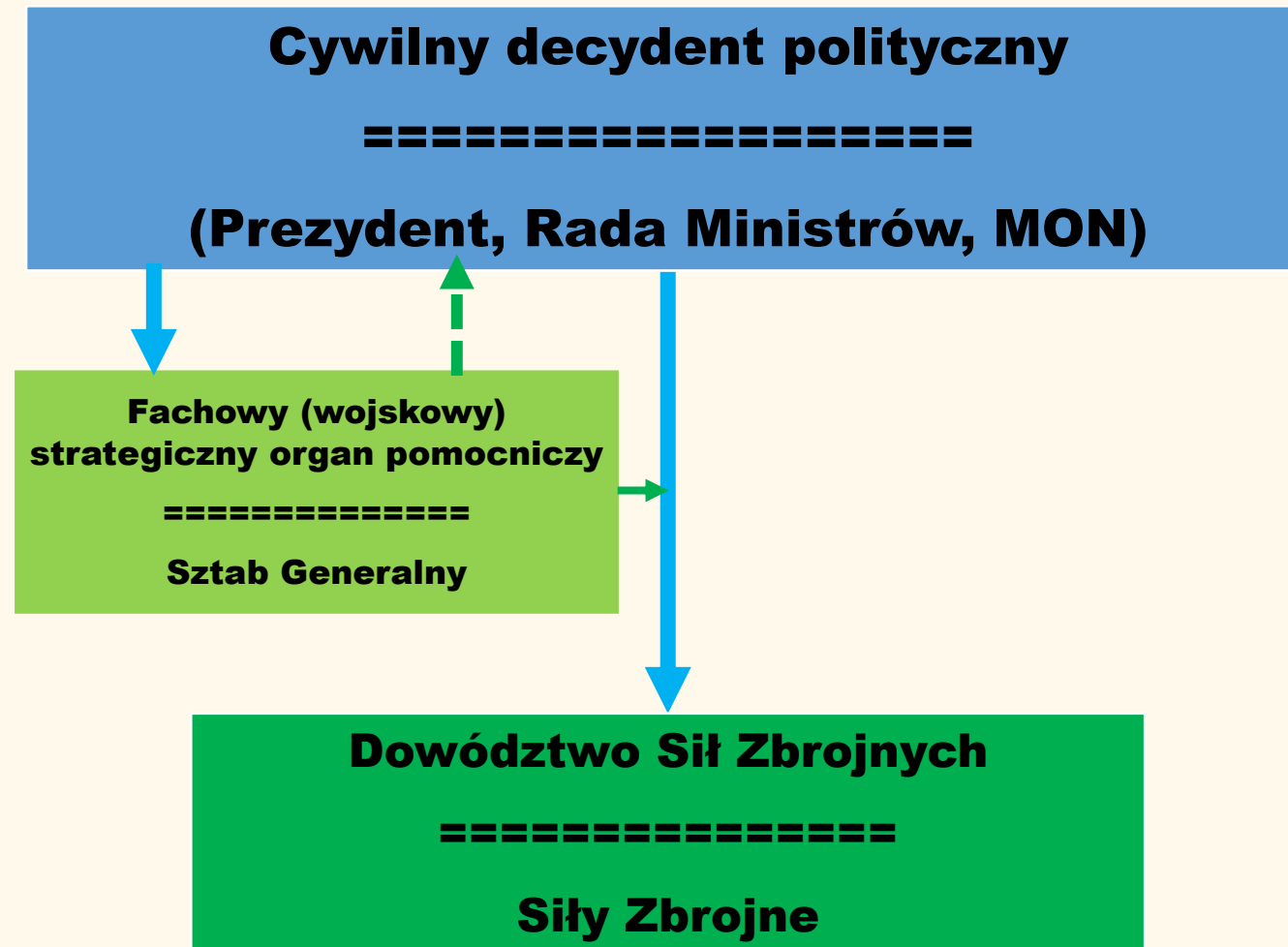
SYSTEM KIEROWANIA BEZPIECZEŃSTWEM/OBRONNOŚCIĄ

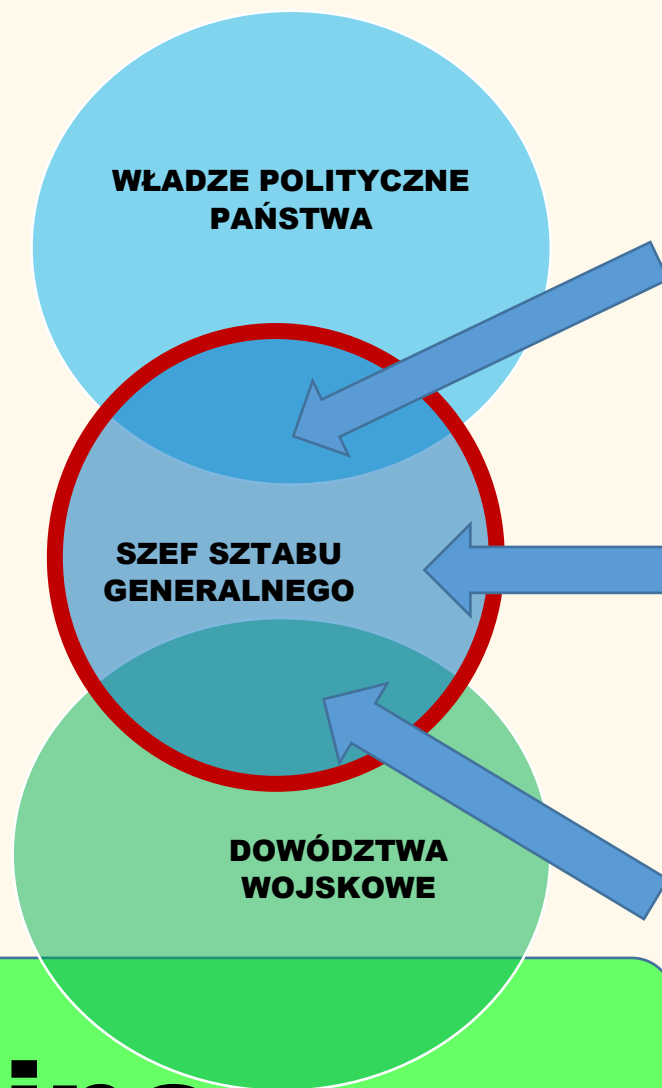
Siły Zbrojne RP

- **Budżet SZ: ok. 120 mld (3,1% PKB) plus ok. 40 mld z NFRSZ (poza kontrolą parlamentu!) = ok. 160 mld zł, czyli ok. 4,2%PKB**
- **Struktura: RSZ (WLąd, SP, MW, Wspec + **WOT**) oraz rodzaje wojsk i służb (np. artyleria... saperzy... łączność... logistyka...)**
 - ***WOT jako RSZ – błąd;*** powinny być rodzajem wojsk w każdym RSZ
 - **WOT a rezerwy SZ na czas wojny (*rezerwy: podstawowa słabość organizacyjna*)**
- **Zmiana systemowa:**
 - **a) ilość (hasło 300 tys. armii) a jakość**
 - **b) odpartyjnienie i odideologizowanie wojska (np. komisja smoleńska A. Macierewicza)**
 - **c) audyty modernizacji technicznej**
- **Dyslokacja**
 - **Problem wzmocnienia „ściany wschodniej” (dwie nowe dywizje)**

Istota cywilnego kierowania Siłami Zbrojnymi (zwierzchnictwa polityczno-strategicznego)

**ROLA SZEFA SZTABU
GENERALNEGO JAKO
ZWORNIKA SYSTEMU
DEMOKRATYCZNEGO,
CYWILNO-WOJSKOWEGO
KIEROWANIA SIŁAMI
ZBROJNYMI**

Zadania szefa SG:

- **Doradza Ministrowi Obrony Narodowej (w czasie wojny – także Prezydentowi RP) w kierowaniu SZ**
- **Planuje obronę państwa przez siły zbrojne oraz programuje ich wieloletni rozwój**
- **Nadzoruje z ramienia MON (w czasie wojny – także PRP) realizację zadań przez dowództwa SZ**

Siły Zbrojne

OBECNY SYSTEM KIEROWANIA I DOWODZENIA SIŁAMI ZBROJNYMI (SKiD): ryzyko woluntaryzmu/samowoli zwierzchnictwa cywilnego

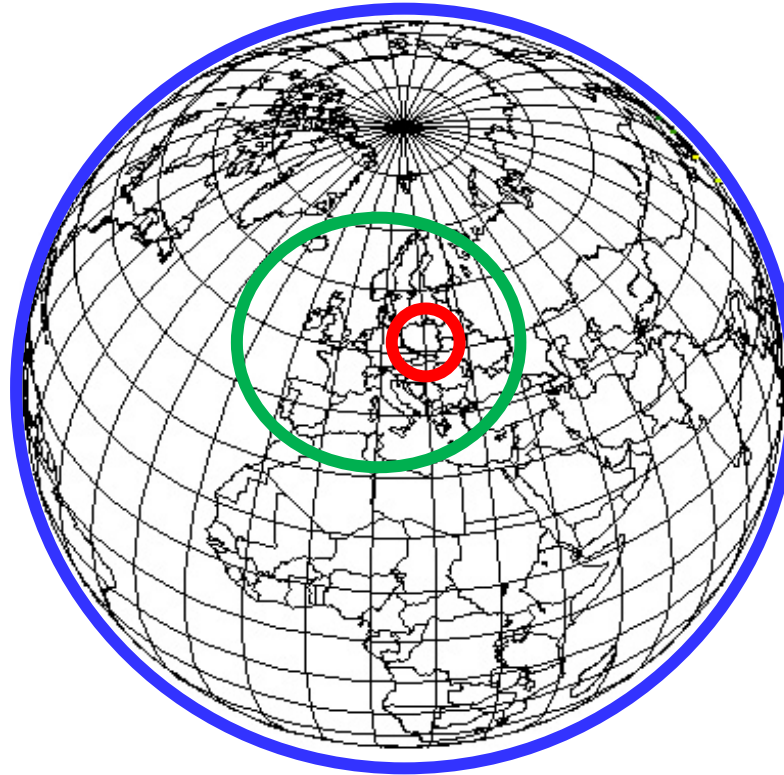
Pozamilitarne ogniwa systemu obronności (przygotowywana transformacja)

- **Dyplomacja: MSZ, przedstawicielstwa i ambasady**
- **Służby specjalne: ABW, AW, CBA, SKW, SWW**
- **Policja i pozostałe służby mundurowe: Straż Graniczna, Straż Pożarna, Służba Ochrony Państwa, Służba Więzienna, Służba Celną**
- **Przemysł obronny: państwowy, prywatny**
- **Infrastruktura obronna: obronne przygotowanie terytorium**
- **System powszechnej edukacji obronnej społeczeństwa**

STRATEGICZNE ŚRODOWISKO (WARUNKI) OBRONNOŚCI POLSKI

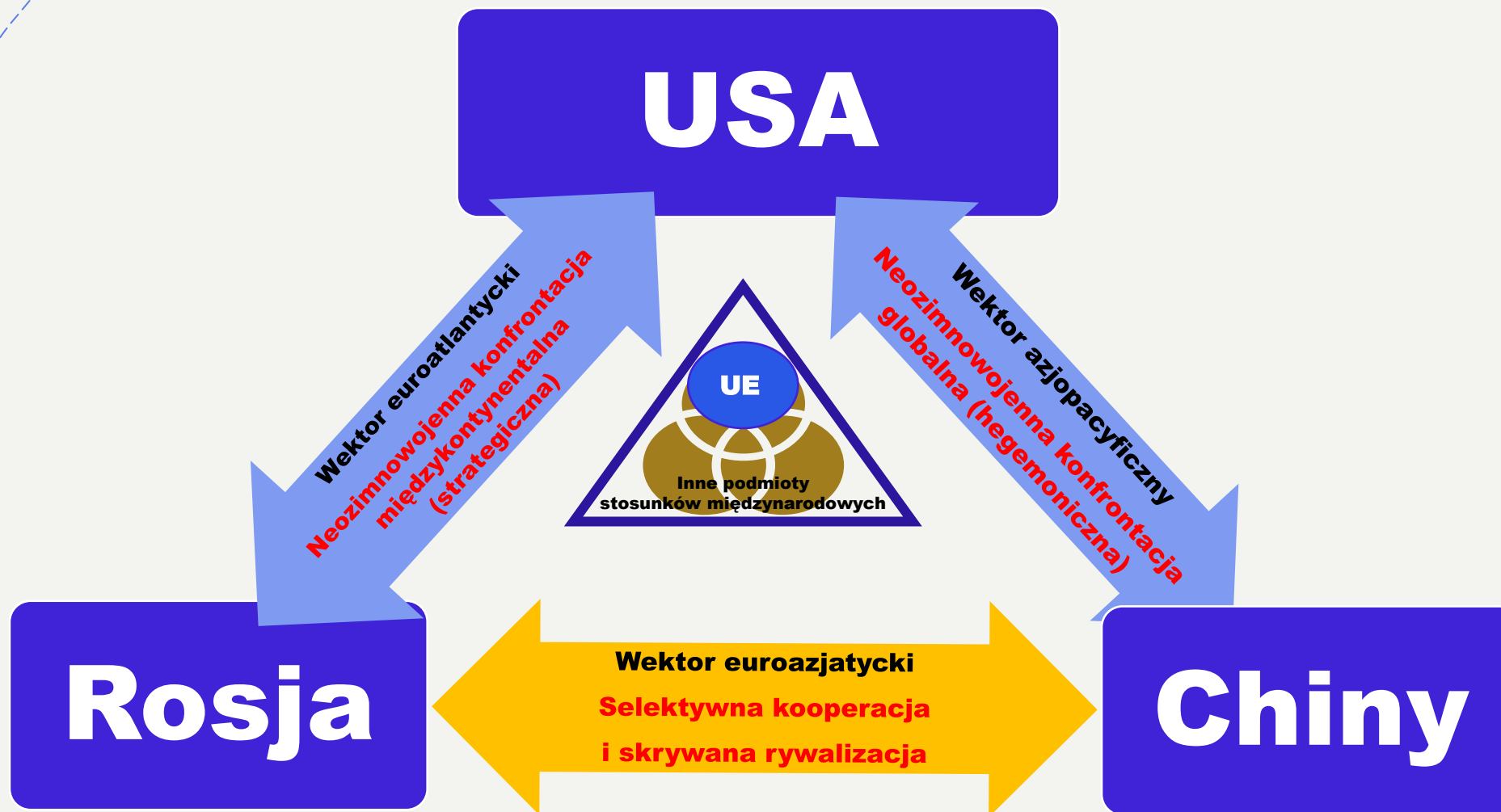
Środowisko bezpieczeństwa: Wymiary

- **Globalne**
- **Regionalne/
Europejskie**
- **Krajowe**

18

GŁÓWNE PODMIOTY I WEKTORY GLOBALNEJ RYWALIZACJI WIELKOMOCARSTWOWEJ

Możliwe scenariusze rywalizacji USA-Chiny

Konfrontacyjny (raczej nieunikniony)

Kooperacyjny (mało realny)

Nowa zimna wojna: wojna polityczna
(bardzo prawdopodobna: presja polityczna,
ekonomiczna, informacyjna, wyścig zbrojeń,
incydenty militarne, proxy wars...)

Sytuacja nierozstrzygalna
przez dekady, jak pierwsza
zimna wojna w XX wieku

Wojna incydentalna: ograniczony
konwencjonalny konflikt zbrojny
(prawdopodobna: duży incydent zbrojny,
intencjonalna, sprowokowana lub ...niechciana
wojna; Morze Południowochińskie, Tajwan, Korea...)

Sytuacja ryzykowna. Obie
Strony mają szanse na
zyski, ale obie ryzykują
stratami, a nawet
katastrofą eskalacyjną

Wojna totalna: na pełną skalę, nuklearna
(bardzo mało prawdopodobna, ale nie dająca się
wykluczyć jako przypadkowa lub po nieudanej
deeskalacji...)

Sytuacja katastrofalna.
Obie strony przegrywają

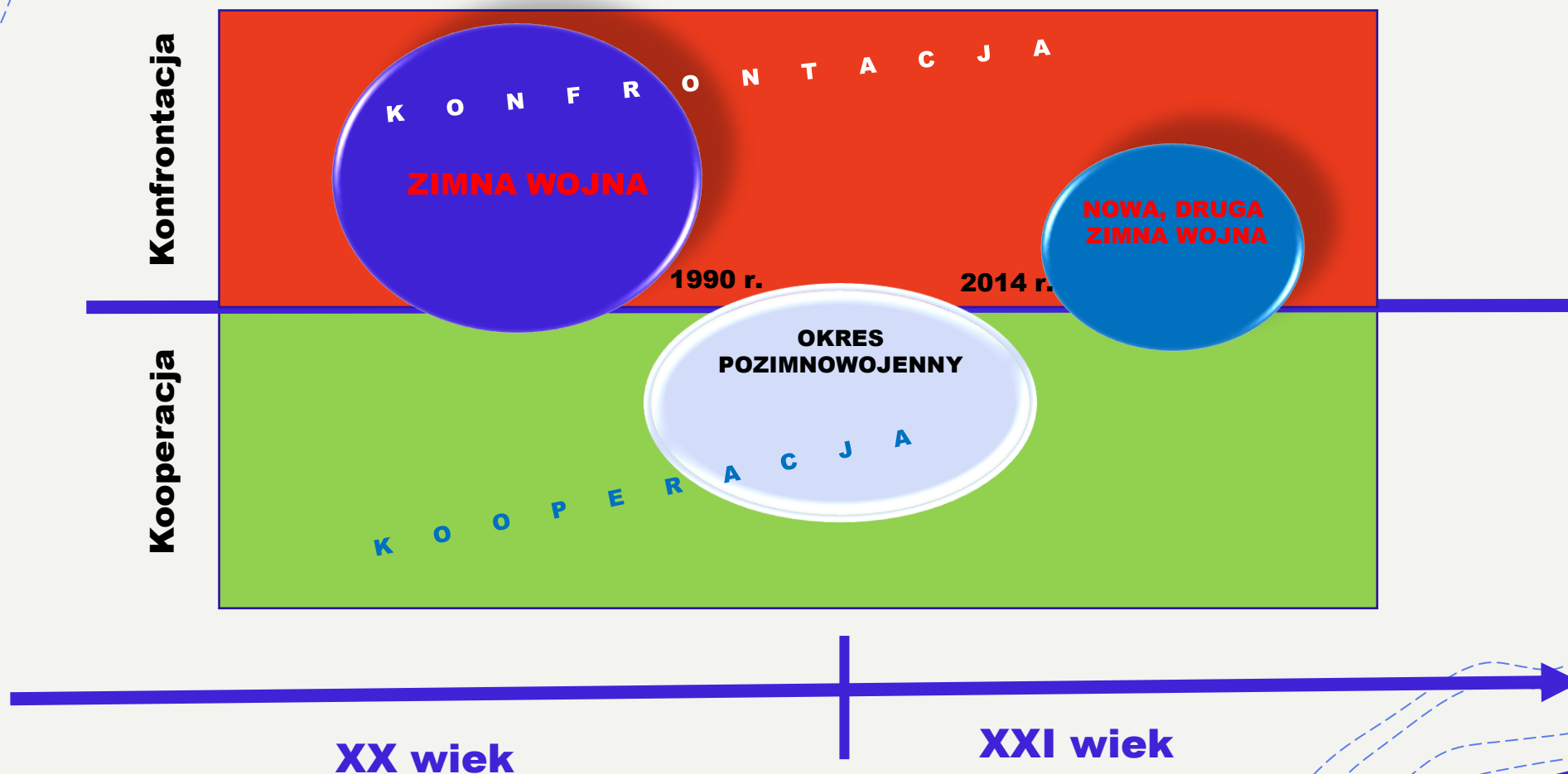
Szanse i ryzyka
USA i Chin

Rosja-Chiny

- **Nie zrównoważone partnerstwo**
- **Wspólne cele – przeciw USA**
- **Rozbieżności interesów: eksploatacyjna polityka Chin wobec Rosji**
- **Wpływ wojny w Ukrainie na relacje Chiny-Rosja: werbalne wspieranie Putina, praktyczne stanie z boku**
- **Formy współpracy: zbrojeniowa (zakupy, licencje), wspólne ćwiczenia, szkolenia kadr, kontakty polityczne**

Rosja – USA

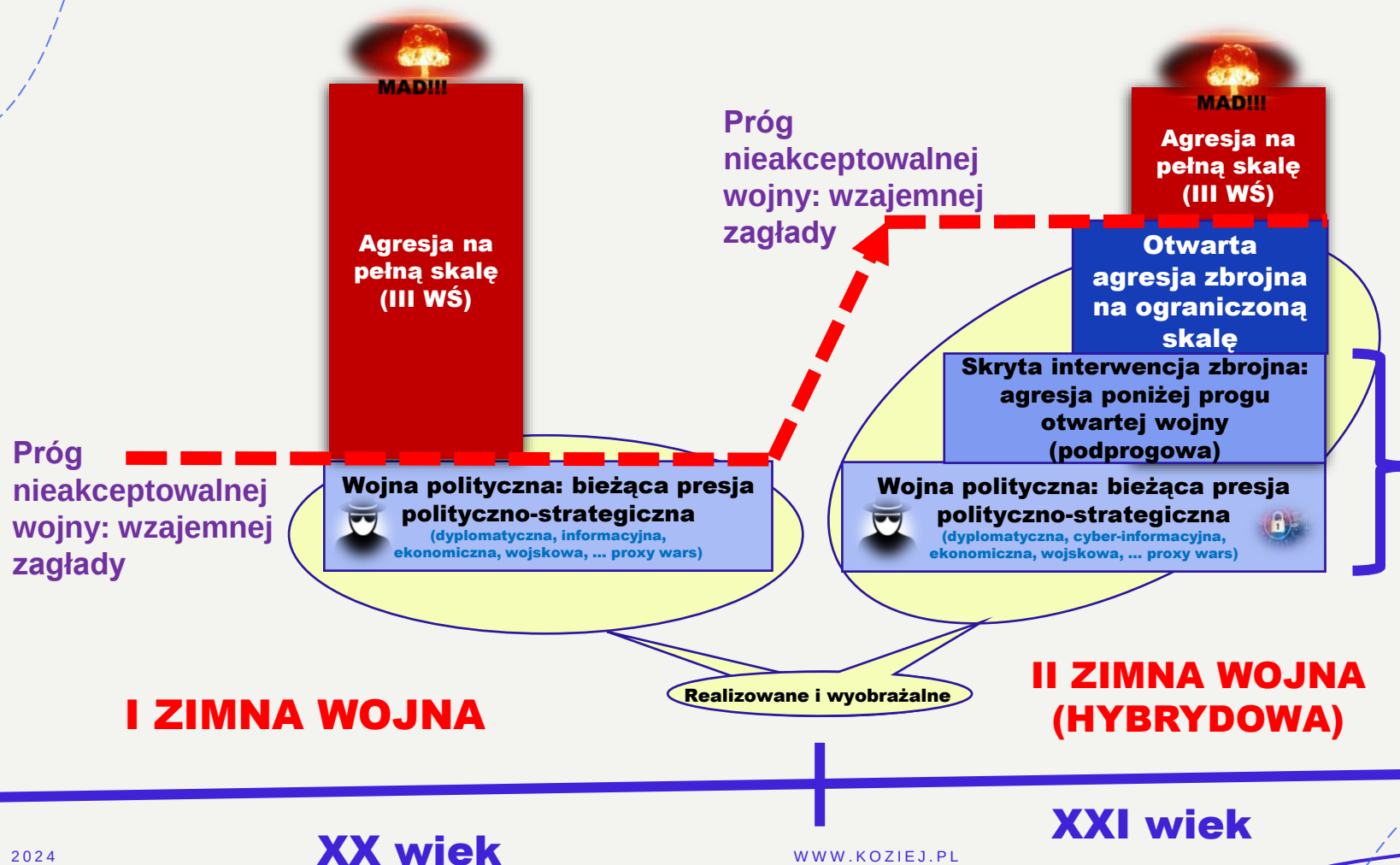
**Od zimnej wojny, przez okres pozimnowojenny do ...
nowej (drugiej) zimnej wojny**

Porównanie I zimnej wojny XX wieku z nową (II) zimną wojną XXI wieku: poziomy/stopnie eskalacji

Zimna wojna jako praktyczne zjawisko w stosunkach międzynarodowych, w tym stosunkach bezpieczeństwa i jednocześnie jako kategoria teorii tychże stosunków, pojawiła się w erze nuklearnej, a jej istotą jest konfrontacja polityczna między dwoma stronami, które w razie bezpośredniej wojny „gorącej” mogłyby z gwarantowaną pewnością wzajemnie się zniszczyć i dlatego w tej konfrontacji nie przekraczają jej progu.

- *Operacje hybrydowe*
- *Operacje w „szarej strefie”*
- *Operacje „pod fałszywą flagą”*

Wojna rosyjsko-ukraińska: geneza i cele Rosji

- **Putin: rewizja ładu pozimnowojennego**
 - **imperialne ambicje Rosji (Monachium 2007)**
 - **poradziecka strefa wpływów (Białoruś, Gruzja 2008, Ukraina 2014 – Krym/Donbas)**
- **Nowa, II zimna wojna z Zachodem**
 - **żądania „gwarancji bezpieczeństwa” od USA i NATO (2021 r.) jako próba polityczno-dyplomatycznego zdobycia strefy wpływów z czasów ZSRR**
 - **inwazja na Ukrainę (2022) jako próba siłowej realizacji powyższego planu poprzez wojnę prewencyjną przeciwko wejściu Ukrainy do NATO i jej dołączeniu do Zachodu**
 - **Zachód punktem odniesienia i celem – Ukraina środkiem i drogą do celu (rosyjska proxy war przeciwko Zachodowi)**

Wojna rosyjsko-ukraińska: przebieg

- **Początkowy okres wojny**
 - **Zła koncepcja wojny interwencyjnej, w tym „kordonowa ofensywa”**
 - **Wola oporu narodu ukraińskiego (prezydent Zelenko); dobra koncepcja i przygotowanie armii ukraińskiej (obrona manewrowa, miasta, działania nieregularne); **wsparcie Zachodu!****
- **Faza główna**
 - **Wojna totalna, zbrodnicza (ataki na miasta, obiekty cywilne, zbrodnie, wywózki...)**
 - **Ukraińska kontrofensywa charkowska i rosyjski odwrót chersoński**
 - **Rosyjskie frontalne ataki w Donbasie (Siewierodonieck, Bachmut...)**
 - **Nieudana kontrofensywa ukraińska w 2023 roku i wojna pozycyjna**
- **Czas przesilenia**
 - **Dylemat wsparcia Zachodu (zmęczenie polityczne)**
 - **Pojedynek logistyki strategicznej, rola dronów, broni precyzyjnej i działań cyber-elektronicznych**
 - **Ryzyka eskalacji: BMR?, wojna Rosja-NATO?**
 - **Ewentualność rozstrzygnięcia – czasowego?, finalnego?**

Scenariusze wojny rosyjsko-ukraińskiej i główne konsekwencje dla warunków bezpieczeństwa Polski

- **Zwycięstwo militarne Rosji**
 - *Zwiększenie agresywności Rosji. Od szantażu mogłaby przejść do realnego ataku ograniczonego*
- **Wojna nierozstrzygnięta (zamrożona)**
 - *Ciągła niestabilność strategiczna. Podtrzymywany intensywny szantaż, skoro działa*
- **Zwycięstwo militarne Ukrainy**
 - *Oslabienie Rosji. Wobec słabości konwencjonalnej wzrost roli broni jądrowej w jej strategii*

Zagrożenia neozimnowojenne ze strony Rosji (realne i potencjalne)

I poziom: presja polityczno-strategiczna (wojna polityczna)

- Coercive diplomacy (**Ławrow!**)
- Operacje szpiegowskie
- Dywersja informacyjna, w tym cyberdywersja
- Szantaż i sankcje ekonomiczne (energetyczne, finansowe...)
- Dyslokacja i modernizacja wojska
- Manewry wojskowe (**ZAPAD**)
- Prowokacyjne incydenty wojskowe
- Proxy wars

Wpływ wojny w Ukrainie: scenariusze

Zwycięstwo Rosji:
*presja wzmocniona,
zwłaszcza wojskowa –
dyslokacja, manewry,
incydenty*

Wojna nierozstrzygnięta:
*jak dotąd; Rosja bardziej
zajęta Ukrainą*

Zwycięstwo Ukrainy:
*osłabienie presji; Rosja
bardziej zajęta sobą*

II poziom: skryta interwencja zbrojna (agresja podprogowa)

- **Uruchamianie/wykorzystywanie wewnętrznych sił antypaństwowych przez służby specjalne**
- **Operacje cyberdywersji**
- **Skryte (pod przykryciem) użycie wojsk specjalnych/specnazu i/lub niepaństwowych formacji zbrojnych (np. tzw. Grupa Wagnera): „zielone” i „czarne ludziki”**
- **Ośłona interwencji szantażem otwartego konfliktu zbrojnego(„kułak konwencjonalny” - duże zgrupowanie wojsk rozwinięte np. w ramach ćwiczeń typu ZAPAD w pobliżu granic NATO, szantaż ryzykiem nuklearnym)**
- **Uwaga: sytuacje trudnokonsensusowe w NATO/UE**

**Wpływ wojny
w Ukrainie:
scenariusze**

**Zwycięstwo Rosji:
większe ryzyko agresji
podprogowej**

**Wojna nierozstrzygnięta:
jak dotąd; Rosja bardziej
zajęta Ukrainą**

**Zwycięstwo Ukrainy:
osłabienie ryzyka; Rosja
bardziej zajęta sobą**

III poziom: agresja ograniczona

- Przejście od agresji skrytej do otwartej
- Zmasowane cyberoperacje oraz selektywne uderzenia raketowo-lotnicze
- Błyskawiczna operacja aterytorialna (rajd, operacja desantowa) wymierzona w tzw. strategiczny „punkt ciężkości” przeciwnika (kluczowe obiekty infrastruktury krytycznej, stolica) dla złamania woli oporu i doprowadzenia do zawieszenia broni na warunkach agresora
- Agresja terytorialna o ograniczonym rozmachu (celach, skali, terytorium...) w ramach realizacji strategii „faktów dokonanych” (*kraje bałtyckie, pomost do Kaliningradu*)
- „Parasol” taktycznej broni jądrowej (doktryna deeskalacji nuklearnej)

**Wpływ wojny
w Ukrainie:
scenariusze**

Zwycięstwo Rosji: *dużo większe ryzyko agresji ograniczonej*

Wojna nierozstrzygnięta: *wyraźnie zmniejszone ryzyko agresji ograniczonej*

Zwycięstwo Ukrainy: *bardzo zmniejszone na wiele lat ryzyko agresji ograniczonej*

IV poziom: Wojna na pełną skalę

- **Wariant bardzo mało prawdopodobny – jak w czasie I zimnej wojny**
- **Wyrwanie się spod kontroli agresji ograniczonej**
- **Błąd ludzki/technologiczny**
- **Cyberdywersja strony trzeciej w systemie kierowania bronią raketowo-nuklearną**
- **MAD: Mutual Assured Destruction (zasada wzajemnego gwarantowanego zniszczenia) – jako bezpiecznik**

Wpływ wojny w Ukrainie: scenariusze

Zwycięstwo Rosji:
dotychczasowy poziom ryzyka bez większych zmian

Wojna nierozstrzygnięta:
zwiększona chęć szantażu nuklearnego

Zwycięstwo Ukrainy:
*wyraźnie zwiększona rola **broni nuklearnej** w polityce Rosji*

KONCEPCJA STRATEGICZNA OBRONNOŚCI PAŃSTWA

(strategia operacyjna i preparacyjna)

**Uwaga: brak jej w obecnej
Strategii Bezpieczeństwa
Narodowego**

STRATEGIA OPERACYJNA

**(zadania strategiczne
systemu obronności)**

**DZIAŁANIA
STRATEGICZNE
(STRATEGIA
OPERACYJNA:
ZADANIA
SYSTEMU
OBRONNEGO)**

- **Pogotowie (ubezpieczenie) strategiczne**
 - **Współpraca sojusznicza i partnerstwa (odstraszanie sojusznicze!)**
 - **Wywiad i kontrwywiad (przeciwzaskoczenie!)**
 - **Przygotowania obronne (rozwój i doskonalenie potencjału czasu P i rezerw na cz. W!)**
- **Reagowanie kryzysowe**
 - **Pozamilitarne (dyplomacja, sankcje ...)**
 - **Polityczno-militarne (udział w misjach, manewry...)**
- **Obrona (działania wojenne)**
 - **Agresja na dużą skalę – obrona sojusznicza**
 - **Agresja ograniczona - udział w obronie sojusznika**
 - **Agresja skryta (podprogowa) – obrona samodzielna i/lub sojusznicza**

ODPIERANIE AGRESJI: DZIAŁANIA OBRONNE

RODZAJ AGRESJI	ZADANIA OBRONNE
SKRYTA INTERWENCJA (agresja podprogowa)	Reagowanie kryzysowe/obronne: ▪ Uruchomienie systemu reagowania kryzysowego ▪ Podwyższenie gotowości obronnej państwa ▪ Osłona granicy, obrona powietrzna i morska oraz działania przeciwdydwersyjne ▪ Wprowadzenie stanów nadzwyczajnych ▪ Uruchamianie reagowania kryzysowego w ramach UE i obronnego w ramach NATO (pokonanie bariery konsensusu!)
AGRESJA OGRANICZONA	Operacja obronna: ▪ Rozwinięcie strategiczne (mobilizacyjne i operacyjne) ▪ Prowadzenie narodowej operacji obronnej ▪ Udział w sojuszniczej operacji obronnej, w tym wydzielenie kontyngentu do obrony sojusznika
AGRESJA NA PEŁNĄ SKALĘ	PEŁNOWYMIAROWA SOJUSZNICZA KAMPANIA WOJENNA

Operacja obronna NATO: wyzwania, dylematy i zadania

- **Doktryna polityczna: obrona „każdego cala” terytorium NATO; doktryna strategiczna obrona uprzedzająca?**
- **Monitorowanie kryzysu i wykrycie narastającego zagrożenia (działania przeciwwzaskoczeniowe) wywiad, rozpoznanie: działania narodowe, oceny sojusznicze**
- **Wzmożenie odstraszania (powstrzymywania, mitygowania): operacja kontr-kryzysowa NRF; podwyższenie gotowości sił narodowych wydzielonych do dyspozycji NATO; reakcja mini-koalicji wewnątrz NATO; uaktualnienie planów operacyjnych...**
- **Przekazanie wojsk w operacyjne podporządkowanie dowództw sojuszniczych (Transfer of authority)**
- **Operacja obronna: najpierw narodowa?, od razu sojusznicza?**
- **Manewr strategiczny głównych sił wzmocnienia i kontrofensywa**
- **Próg wojny nuklearnej???**

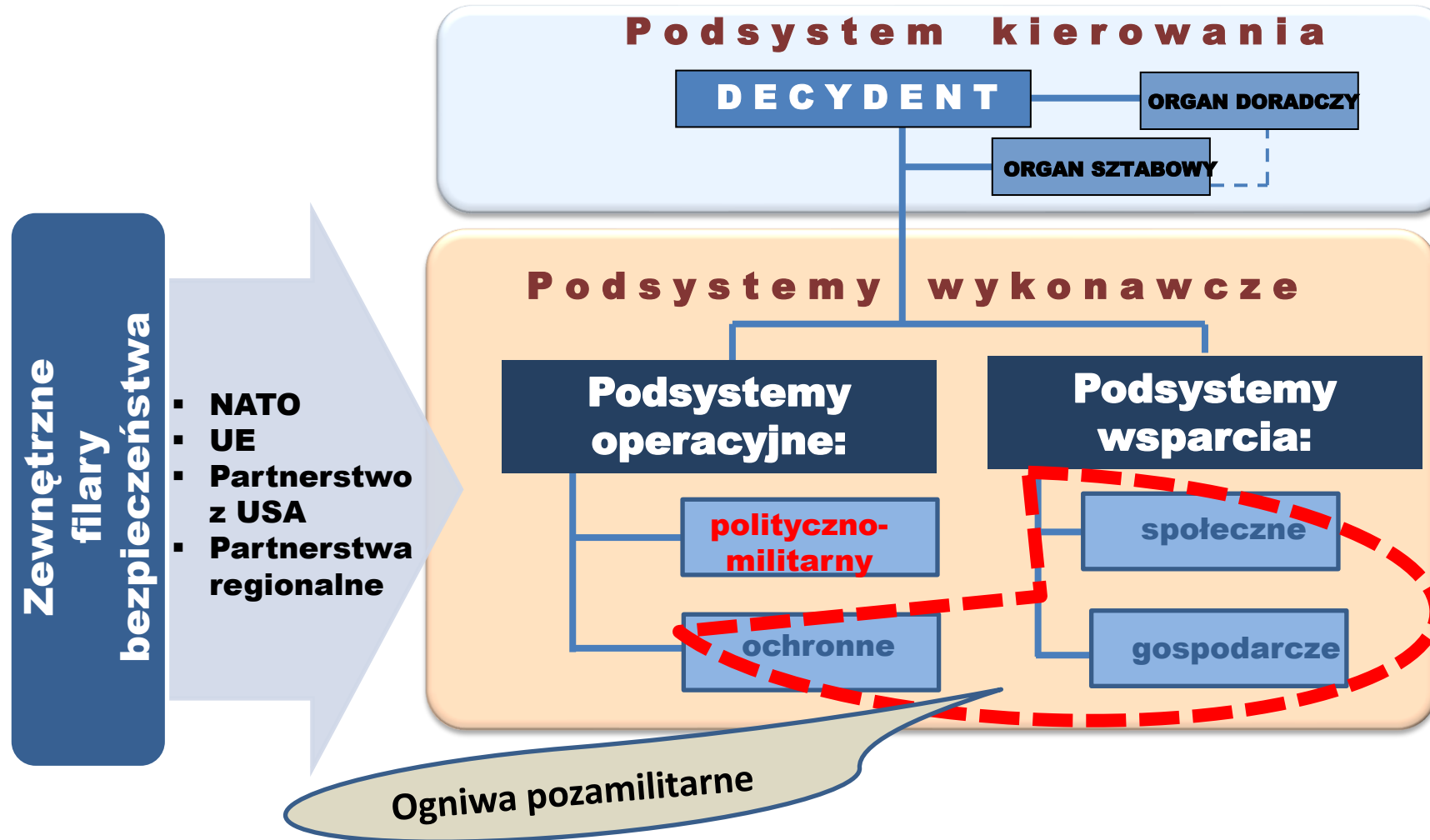
NARODOWA OPERACJA OBRONNA: dylematy

- **Problem zaskoczenia agresją:**
 - **Zaskoczenie strategiczne [wojną],**
 - **Zaskoczenie operacyjne [metodą agresji],**
 - **Zaskoczenie taktyczne [czasem, miejscem...]**
- **Agresja terytorialna i ... aterytorialna?**
- **Czas obrony samodzielnej – zależny od skali zaskoczenia i metody obrony**
- **Przestrzeń: obrona głęboka – obrona frontalna – obrona przestrzenna**
- **Państwo podziemne - zbrojny ruch oporu:**
 - **powszechny (WOT?) czy profesjonalny (Wspec?)**

STRATEGIA PREPARACYJNA

(zadania w zakresie przygotowania systemu obronności)

System obronności państwa

**STRATEGIA PREPARACYJNA:
PRIORYTETY PRZYGOTOWANIA (transformacji) SYSTEMU
OBRONNOŚCI**

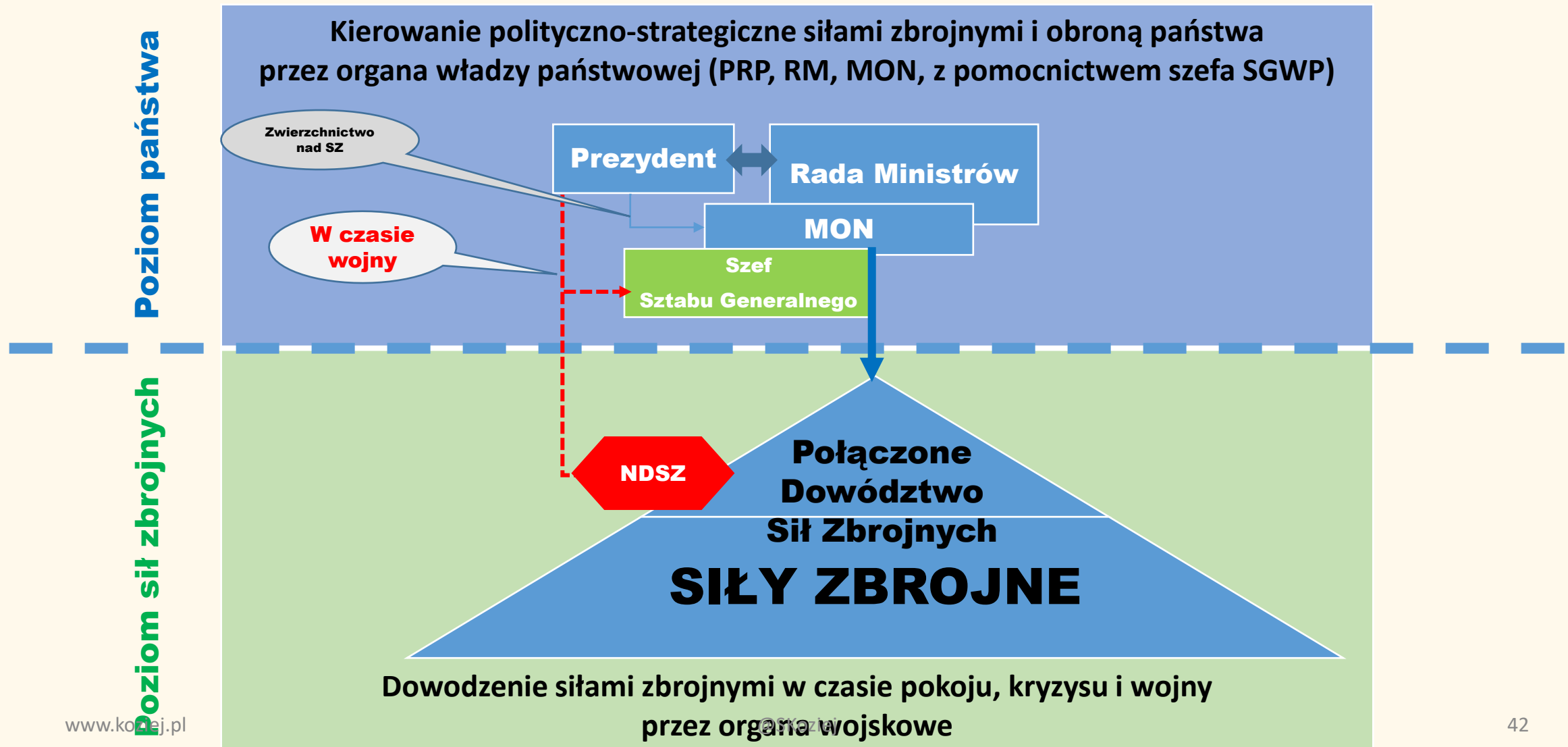
- 1. Podsystem kierowania OBRONNOŚCIĄ –
integracja**
- 2. Podsystemy operacyjne/MILITARNY –
profesjonalizacja, rozwój jakościowy**
- 3. Podsystemy wsparcia/POZAMILITARNE –
powszechność przygotowań**

Doskonalenie systemu kierowania

- **Integracja funkcjonalna: obrona militarna, obrona/ochrona cywilna, zarządzanie/reagowanie kryzysowe**
- **Integracja instytucjonalna: na szczeblu rządu, województwa i samorządów**
- **Poprawa wykorzystania organów konstytucyjnych: Rada Gabinetowa, RBN**
- **Ewentualna zmiana Konstytucji: system prezydencki lub gabinetowy**

DOSKONALENIE SYSTEMU KIEROWANIA I DOWODZENIA SIŁAMI ZBROJNYMI:

Usunięcie woluntaryzmu partyjnego: zwiększenie strategicznej roli szefa SGWP w organach państwowych. Rozdzielenie funkcji szefa SGWP i Dowódcy SZRP

Priorytety transformacji (rozwoju) Sił Zbrojnych

▪ Paradygmat jakościowy a nie ilościowy:

- Sztandarem paradygmatu ilościowego jest **300 tys. armia czynna**: ryzyko pogorszenia jakości. Aby tylko utrzymać obecny poziom nowoczesności, potrzeba albo 3%PKB i 200 tys., albo 300 tys. i 4,4%PKB (z pozabudżetowym finansowaniem – tak jest, ale i tak potrzebne jest przyspieszenie jakościowe)
- Bariera demograficzna: **Duża armia na czas W – tak; duża armia w cz. P – nie.** Dlatego **priorytet dla wojsk rezerwy!!**
- Profesjonalizm wojskowy – rekrutacja, szkolenie, apolityczność kadr dowódczych

▪ Struktura:

- Uzupełnić zawodowe wojska operacyjne do pełnych etatów.
- Wojska cyberobrony, satelitarne, dronowe
- Stworzyć **formacje wojsk rezerwowych** (w tym na bazie części WOT)
- WOT włączyć w system dowodzenia wojskowego

▪ Modernizacja techniczna – priorytety

- Środki walki niekinetycznej/informacyjnej: **środki przeciwwzaskoczeniowe** (wywiad/kontrwywiad, środki kosmiczne), cyberbroń, środki WRE
- Środki rażenia i manewru: **obrona powietrzna** (przeciwrakietowa i przeciwlotnicza) i przeciwpancerna; śmigłowce i bezzałogowce/drony (powietrzne, morskie i lądowe); **broń precyzyjna** (rakietowa i artyleryjska) **dalekiego zasięgu** (lądowa, powietrzna i morska)

Pozamilitarne podsystemy operacyjne

- **Służby specjalne (AW, ABW, CBA, SWW, SKW) – problem nadzoru**
- **Policja – unikać upolitycznienia**
- **Straż Graniczna – granice zewnętrzne UE**
- **Straż Pożarna – załączki OC na W**
- **SOP - profesjonalizm**

Gospodarcze i społeczne podsystemy wsparcia

- **Przemysł obronny – unowocześnienie przez kooperację międzynarodową**
- **Zapasy strategiczne – poziom krytyczny. Amunicja (precyzyjna!)**
- **Systemy komunikacji – infrastruktura krytyczna, cyber-**
- **Edukacja – powszechność przygotowań**

SYNTEZA PRIORYTETÓW STRATEGICZNYCH RP

- **Strategiczne (długoterminowe) interesy państwa a nie doraźne (bieżące) cele polityczne partii rządzącej muszą być podstawą rozwoju potencjału obronnego**
- **Konieczny jest aktywny udział w transformacji NATO i UE (Europejska Unia Obronna) stosownie do wymagań II zimnej wojny w Europie, w tym w budowie adekwatnego odstraszania sojuszniczego (problem udziału w *nuclear sharing*)**
- **Prymat jakości nad ilością oraz zdolności przeciw-zaskoczeniowe, obrona powietrzna, broń precyzyjna dalekiego zasięgu, drony i wojska rezerwy to najważniejsze priorytety transformacji (rozwoju) sił zbrojnych**

Dziękuję😊

Pytania?

*Zapraszam
też na:*

www.koziej.pl
@SKoziej